

Temanotat

**Aserbajdsjan: Reise-, ID- og
sivilstatusdokumenter**

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat Aserbajdsjan: Reise-, ID- og sivilstatusdokumenter

SUMMARY

Azerbaijan is not a transparent society. It has an authoritarian government and there is little respect for the rule of law. All kinds of travel-, ID- and civil status documents are available, but it is still not possible to apply electronically. There is a high degree of corruption in the country, including the bureaucracy. The applicants have to take into account that they have to pay bribes also for the documents they have the right to get. It is difficult to be certain to what extent it is possible to use bribes to obtain documents with fake content. With the introduction of biometric passports - planned from 2012 - the notoriety of the passports could improve.

SAMMENDRAG

Aserbajdsjan er et lite transparent land, med et autoritært styresett og liten grad av rettssikkerhet. Alle typer reise-, ID- og sivilstatusdokumenter er tilgjengelig, men det er fremdeles ikke mulig å søke om disse elektronisk. Det er en svært høy grad av korrupsjon i landet, også i forvaltningen. Søkere må regne med å måtte betale bestikkelser for å få dokumenter man har krav på. Det er vanskelig å ha noen sikker formening om i hvilken grad det eventuelt er mulig å bestikke seg til et dokument med et falskt innhold. Med innføring av biometriske pass, som er planlagt i 2012, vil notoriteten kunne bedres.

INNHold

1. Innledning	6
2. Reisedokumenter	6
2.1 Pass	6
2.1.1 Tre typer pass	6
2.1.2 Utstedende myndighet	7
2.1.3 Grunnlag for søknad om pass	7
2.1.4 Nytt pass i utlandet	7
2.1.5 Språk	8
2.1.6 Kostnad	9
2.1.7 Dobbelt statsborgerskap	9
2.1.8 Bestikkelser	9
2.1.9 Nekting av pass	9
2.1.10 Pass til armenere	9
2.1.11 Utreise	9
2.1.12 Biometriske pass	10
3. ID- og sivilstatusdokumenter	10
3.1 Generelt	10
3.2 Fødselsattest	11
3.2.1 Nekting av fødselsattest	11
3.2.2 Opplysninger om etnisk tilhørighet	12
3.3 ID-kort	12
3.4 Ekteskapsattest	13
3.4.1 Inngåelse av ekteskap	13
3.4.2 Alder ved inngåelse av ekteskap	14
3.4.3 Dokumentasjon for ekteskapsinngåelse	14
3.4.4 Medisinsk sjekk	14
3.5 Skilsmisseattest	14
3.5.1 Oppløsning av ekteskap	14
3.6 Dødsattest	15
3.7 Førerkort	15
3.8 Militærbok	15
3.9 Politi- og fengselsklæring	15
3.10 Statsløse	15
4. Korrupsjon	16
4.1 Et gjennomkorrupt samfunn	16

4.2	Ny kampanje mot korrupsjon	17
5.	Forfalskninger	18
6.	Referanser	19

1. INNLEDNING

Aserbajdsjan fikk sin selvstendighet i 1991 etter å ha vært en republikk i Sovjetunionen. Dokumenter fra sovjettiden er ikke lenger gyldige.

Arven fra sovjettiden tilsa et land der myndighetene hadde stor grad av kontroll med innbyggerne. Fremdeles har myndighetene stor kontroll. Styresettet er autoritært med liten grad av rettssikkerhet. Det er liten respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

Landet kjennetegnes av en høy grad av korrupsjon. Det er nær sagt en del av det politiske og økonomiske systemet. I en rekke sammenhenger må folk regne med å betale bestikkelser for å få tilgang til goder og rettigheter som i prinsippet er gratis eller skulle koste langt mindre enn det kreves. I hvilken grad det er mulig å bestikke seg til et dokument med et falskt innhold, er derimot mer usikkert.

Aserbajdsjan er et middelinntektsland som i mange år har hatt store inntekter fra olje- og gass eksport. Næringsstrukturen er ensidig, men de senere årene har det blitt satset innen utvikling av ny teknologi.

Alle typer dokumenter er tilgjengelige for folk flest. Innføring av biometriske pass har ennå ikke startet. Det er heller ikke mulig å søke om dokumenter på nettet. Men planleggingen er godt i gang, og det teknologiske grunnlaget er til stede.

Nagorno-Karabakh og områdene rundt er utenfor aserbajdsjanske myndigheters kontroll. Informasjonen i dette notatet vil derfor i praksis ikke gjelde for disse stedene.

2. REISEDOKUMENTER

2.1 PASS

2.1.1 Tre typer pass

The Law of the Azerbaijan Republic about exit from the Country, entry into the Country, and about Passports (Law on Entry 1994) regulerer utstedelse og bruk av pass. Dette reisedokumentet er det eneste gyldige dokument for å verifisere identiteten til innehaveren når vedkommende er utenlands (Ministry of Internal Affairs u.å.).

Det er tre typer pass, vanlige pass¹, tjenestepass og diplomatpass. Keesing (u.å.) viser hvordan passene ser ut. Vanlige pass er grønne, tjenestepassene er blå, mens

¹ På engelsk går disse passene under betegnelsen "Civil passport", men de blir også omtalt som "Regular passport" og "National passport" (IRB Canada 2007). I Law on Entry (1994) brukes betegnelsen "Travelling passport".

diplompassene er røde. Law on Entry (1994) § 7 viser hvilken type informasjon et pass skal inneholde.

Et vanlig pass er gyldig i 10 år fra utstedelse. Passet er på 34 sider (Wikipedia 2011a).

I passet er det ingen informasjon om etnisk tilhørighet (Menneskerettighetsorganisasjon, e-post oktober 2009).

2.1.2 Utstedende myndighet

Vanlige pass skal utstedes innen én måned fra fullstendig søknad er levert. Det er seks regionale kontorer i Aserbajdsjan som står for utstedelsen. En innbygger skal søke ved det regionale kontoret som dekker hans registrerte bosted. Disse såkalte pass- og registreringskontorene er underlagt Innenriksdepartementet (Ministry of Internal Affairs u.å.). I dagligtalen brukes fremdeles betegnelsen OVIR² om disse kontorene (U.S. Department of State u.å.).

Det er Utenriksdepartementet som står for utstedelsen av tjenestepass og diplompass. §§ 5 og 6 i Law on Entry (1994) viser hvilke grupper som kan få henholdsvis tjenestepass og diplompass.

2.1.3 Grunnlag for søknad om pass

I tillegg til selve søknaden om pass må det legges ved ID-kort som bekrefter statsborgerskapet, bilde av søker og kvittering for betalt avgift. Man må være over 18 år for å kunne søke om pass. I unntakstilfeller kan personer under 18 år få utstedt pass dersom de for eksempel skal delta i internasjonale konkurranser, trenger behandling i utlandet eller skal flytte utenlands (IRB Canada 2007).

Før et pass blir utstedt, foretas det en sjekk hos politiet. Men søker trenger ikke selv oppsøke politiet i løpet av denne prosessen (IRB Canada 2007).

Det er ikke nødvendig å møte opp personlig for å hente sitt pass. Det kan bli sendt i posten. Forutsetningen er da at søker har gjort klar en ferdig frankert og adressert konvolutt (IRB Canada 2007).

2.1.4 Nytt pass i utlandet

Den aserbajdsjanske ambassaden i Stockholm dekker Sverige, Norge og Finland (Embassy u.å.). Den opplyser på sitt nettsted at den ikke utsteder pass. Derimot er den behjelpelig med å bistå aserbajdsjanske borgere med å få nytt pass. Ambassaden presiserer at utgåtte pass ikke kan forlenges. Det er heller ikke mulig å utvide et pass med flere sider.

Det tar vanligvis fra to til fire måneder å få et nytt pass, ifølge ambassaden. Ambassaden anbefaler at søker møter opp personlig på ambassaden for å søke om nytt pass, men søknad kan også sendes i posten. Ambassaden sender søknadspapirene til Utenriksdepartementet i Baku for behandling og eventuell utstedelse av pass. Passet blir så returnert til ambassaden i Stockholm.

² OVIR er en russisk forkortelse som henger igjen fra sovjettiden.

Ved søknad om nytt pass ved ambassaden må følgende vedlegges:

- Utgått pass i original
- To kopier av visse sider i det utgatte passet
- Fire fargebilder
- Tre ulike typer utfylte søknadsskjemaer
- Bostedsbevis (*proof of residency*)
- Fødselsattest, blodtypebevis, kopi av foreldrenes pass og samtykkeerklæring ved førstegangssøknad

Personer som søker om nytt pass, må ha gyldig oppholdstillatelse i Norge.³ Dersom oppholdstillatelsen har utgått, må personen reise til Aserbajdsjan for i egen person å søke om nytt pass hos Innenriksdepartementet. Ambassaden vil utstede en laissez-passer slik at vedkommende kan reise til Aserbajdsjan. Det vil kunne ta rundt to til tre måneder å få nytt pass på denne måten, ifølge ambassaden.

Dersom passet er blitt stjålet, må søker legge ved bekreftelse fra politiet om at forholdet er anmeldt. Ambassaden vil ikke videreformidle en søknad som mangler en slik bekreftelse. En søknad om nytt pass må i dette tilfellet også inneholde en erklæring fra medisinsk hold om blodtype.

Barn kan skrives inn i begge foreldres pass etter felles samtykkeerklæring. Følgende dokumentasjon må legges fram for ambassaden:

- Foreldrenes pass
- Barnets fødselsattest i original og kopi
- To bilder av barnet
- Ekteskapsattest i original og kopi
- Samtykkeerklæring fra foreldrene

2.1.5 Språk

Passene fylles ut på både aserisk og engelsk (Keesing u.å.).

³ Ambassaden skriver at personer som har følgende immigrasjonsstatus ikke kan søke om pass ved ambassaden:

1. Expired work permit visa
2. Expired student visa
3. Expired visitor's visa
4. Expired tourist visa

2.1.6 Kostnad

Et vanlig pass koster 40 AZN, mens det koster 120 AZN dersom man skal ha passet omgående (Menneskerettighetsorganisasjon, e-post september 2011)⁴. Man er forpliktet til umiddelbart å melde fra til utstedende organ eller et konsulat i utlandet dersom man mister passet (Law on Entry 1994).

2.1.7 Dobbel statsborgerskap

Aserbajdsjan anerkjenner ikke dobbelt statsborgerskap. Personer som allerede har et annet lands pass, kan derfor ikke få utstedt aserbajdsjansk pass (IRB Canada 2007).

2.1.8 Bestikkelser

Det svenske Utrikesdepartementet (2011) skriver at bestikkelser oppgis å forekomme ved utstedelse av pass. U.S. Department of State (2011) hevder at bestikkelser regelmessig forekommer ved søknad om pass.

2.1.9 Nekting av pass

Enkelte grupper kan bli nektet pass/utreise. Det gjelder personer som skal inn til militærtjeneste, straffeforfulgte og personer som sitter på statshemmeligheter.

Det har hendt at enkelte har blitt nektet pass ut fra det som synes som politiske grunner. Lederen for opposisjonspartiet Popular Front, Ali Kerimli, har blitt nektet fornying av passet etter 2006. Begrunnelsen er en sivil klage mot ham fra 1994, noe som imidlertid ikke har vært til hinder for at han fikk pass fram til 2006 (U.S. Department of State 2011).

2.1.10 Pass til armenere⁵

Det har ikke vært noen offisielle politiske hindringer mot at etniske armenere skal kunne få reise utenlands. Armenere som søker om pass kan imidlertid bli trakassert i form av at tjenestemenn krever bestikkelser for å utstede pass til dem (U.S. Department of State 2011).

De internasjonale organisasjonene A og B (møter i Baku, november 2009) hevder også at armenerne har store problemer med å få utstedt ulike typer dokumenter, slik som for eksempel pass. Etniske armenere oppgis av nasjonale menneskerettighetsorganisasjoner å støte på visse problemer med å få utstedt pass (Utrikesdepartementet 2011).

2.1.11 Utreise

Det kreves ikke lenger utreisevisum for å reise ut av landet (U.S. Department of State u.å.).

⁴ Law on Entry (1994) er ifølge en menneskerettighetsorganisasjon (e-post, september 2011) ukorrekt på dette punktet. Den engelske lovteksten lyder: "For issuance of the travelling passport a state duty in the amount of fivefold minimum wage is collected."

⁵ Tallet på etniske armenere i selve Aserbajdsjan, utenom Nagorno-Karabakh og de okkuperte områdene rundt, er noe uklart. U.S. Department of State (2011) opererer med ca. 20 000.

En person som emigrerer fra Aserbajdsjan, mister ikke av den grunn sitt aserbajdsjanske statsborgerskap (U.S. Department of State u.å.).

En person under 18 år som skal reise ut av landet, må reise sammen med en voksen person. Navnet til og bildet av den mindreårige må være innført i den voksnes pass. En mindreårig kan bare forlate landet etter skriftlig samtykke fra begge foreldrene eller en lovlig verge (IRB Canada 2007).

2.1.12 Biometriske pass

Aserbajdsjan planlegger å innføre biometriske pass i 2012 (Ictnews 2011). Passene vil tilfredsstille International Civil Aviation Organization (ICAO) sine krav til sikre biometriske pass (The Silicon Trust 2010).

3. ID- OG SIVILSTATUSDOKUMENTER⁶

3.1 GENERELT

Ifølge et presidentdekret av 23. mai 2011 skal det innføres elektroniske tjenester ved søknad om dokumenter. Det skal etter planen skje tre måneder etter at en lov om dette har trådt i kraft. Imidlertid er det foreløpig uklart hvilke dokumenter det vil bli mulig å søke om på nettet. Den offisielle begrunnelsen for tiltaket er mer effektivitet og å bedre servicen overfor innbyggerne. I dag kan det være vanskelig å nå igjennom på telefon til mange offentlige kontorer. Og ikke sjelden unnlater myndighetene å svare på skriftlige forespørsler. I tillegg har det blitt trukket fram at dette kan være et tiltak for å redusere korrupsjonen i landet. For gjennom bruk av nettjenester reduseres kontakten mellom brukerne og myndighetene, og prosessen blir mer åpen (Move One 2011).

Det er 86 lokale kontorer som registrerer sivil status og endringer i denne (Ministry of Justice u.å.d).

Aserbajdsjanske statsborgere kan få verifiserte kopier av fødsels-, ekteskaps-, skilsmisse-, adopsjons- og dødsattest hos det lokale folkeregisteret⁷. Kopiene kan sendes ut av landet (U.S. Department of State u.å.). En kopi koster 2 AZN⁸ (Ministry of Justice u.å.c).

⁶ DISCS (u.å.) for Aserbajdsjan viser utseendet til og innholdet av fødselsattester, ekteskapsattester og ID-kort. Keesing (u.å.) viser hvordan et førerkort ser ut.

⁷ Det offisielle navnet på aserisk er "Vetendash Veziyyetinin Aktlarini Dovlet Qeydiyyatini", som forkortes VVADQ. I engelsk oversettelse er det "Body of the state registration of the acts of civil status of Ministry of Justice of Azerbaijan Republic". I dagligtalen brukes ofte fremdeles den russiske forkortelsen ZAGS som står for "Zapis' Aktov Grazhdanskogo Sostoyaniya", dvs. "registration of the acts of civil status".

⁸ 1 AZN = 7 – 8 NOK.

To kopier av alle sivile dokumenter skal oppbevares/arkiveres, et på lokalt nivå (by) og et på sentralt nivå⁹. Det er ca. 20 millioner dokumenter hos sistnevnte. Etter 75 år blir de overført til endelig oppbevaring hos Riksarkivet (Ministry of Justice u.å.b).

Det er åtte typer¹⁰ av sivile dokumenter/bøker som blir oppbevart (Saltos 2005, s. 10).

Informasjon om innbyggerne i de okkuperte områdene (Nagorno-Karabakh og rundt) skal registreres/oppbevares hos bestemte kontorer i selve Aserbajdsjan (Saltos 2005, s. 10).

U.S. Department of State (2011) hevder at noen armenere har klaget til en lokal NGO over at de opplever problemer med myndighetene når de søker om identitetspapirer.

3.2 FØDSELSATTEST

Fødselsattesten fylles bare ut på aserisk (DISCS u.å.).

Registrering av en fødsel skal skje på det stedet der barnet er født, på foreldrenes bosted eller der en av foreldrene bor (Ministry of Justice u.å.a).

Følgende dokumentasjon må legges fram for å få en fødselsattest:

- Erklæring fra medisinsk institusjon som beviser at og når fødselen har skjedd
- Erklæring fra en assisterende lege dersom fødselen har skjedd utenfor institusjon
- Dokument som identifiserer foreldrene og ekteskapsattest (Ministry of Justice (u.å.d).

3.2.1 Nekting av fødselsattest

Ifølge § 10 i Lov om barns rettigheter skal et barn bli registrert ved fødselen. Og FNs konvensjon om barns rettigheter, som Aserbajdsjan har sluttet seg til, slår fast at barn har rett til å bli registrert umiddelbart etter fødselen og har rett til et navn (Corley 2010).

Å nekte å registrere et barn innebærer i offisiell terminologi å benekte at barnet eksisterer. Et barn som ikke er registrert, og følgelig heller ikke offisielt har et navn, har ikke rett til å få en fødselsattest. Uten fødselsattest vil et barn bli nektet adgang til barnehage, skole, helsevesen og til utenlandsreise (Corley 2007).

De senere år har det jevnlig kommet meldinger om tilfeller der lokale myndigheter har nektet å registrere et barn og følgelig også nektet å utstede fødselsattest. Det er særlig i områder mot grensa til Georgia der det bor mange etniske georgiere, dette har skjedd. Forum 18 (Corley 2005) har rapportert om flere tilfeller i den lille byen Aliabad i Zakatala-distriktet. Det synes som det særlig er baptister som ønsker å gi

⁹ Det sentrale nivået blir på engelsk omtalt som "the registry Service of Civil Status Acts of the Ministry of Justice".

¹⁰ De åtte typene er: fødsel, ekteskap, skilsmisse, navneendring, adopsjon, endring av statsborgerskap, farskap og testament.

barna sine protestantiske, georgiske navn, som har vært utsatt for denne formen for diskriminering.

Flere foreldre har anket sin sak via distriktsnivå til Justisdepartementet i Baku. Representanter i departementet bekrefter at myndighetene ikke har rett til å nekte utstedelse av fødselsattest og heller ikke kan nekte bruk av bestemte navn (Corley 2010).

3.2.2 Opplysninger om etnisk tilhørighet

Opplysninger om etnisk tilhørighet framkommer ikke lenger på det sentrale identifikasjonskortet (dagens ID-kort). Det betyr imidlertid ikke at myndighetene ikke har opplysninger om etnisk tilhørighet. Når en person skal få sitt første ID-kort ved fylte 16 år, må han legge fram sin fødselsattest. I fødselsattesten er det fremdeles rubrikker for mors og fars etniske tilhørighet. Og med grunnlag i fødselsattesten må han bestemme seg for hvilken etnisk tilhørighet han skal registreres som. Myndighetene har altså opplysninger om etnisk tilhørighet i sine registre (Menneskerettighetsorganisasjon, e-post oktober 2009). For øvrig er det folkeregisteret som arkiverer opplysninger som inngår i fødselsattesten, altså blant annet opplysninger om mors og fars etniske tilhørighet.

3.3 ID-KORT

Law of the Azerbaijan Republic on identification document of citizen of the Azerbaijani Republic (1994) regulerer bruken av ID-kort.

Det er to varianter av ID-kort, et for de som har fylt 16 år og et for de under 16 år. Det er ikke bilde på kortet til de under 16 år. ID-kortet bekrefter identiteten til en aserbajdsjansk borger i Aserbajdsjan. Det brukes bare aserisk ved utfyllingen av kortet.

For å få utstedt ID-kort må følgende dokumentasjon legges fram:

- Søknad
- Pass
- Fødselsattest
- Militærkort
- Bostedsregistrering
- Medisinske opplysninger (blodtype, høyde, øyefarge)
- Tre fargebilder
- Kvittering for betalt avgift
- Samtykkeerklæring fra leilighetens eier (der søker bor)

Kortet skal byttes ut når innehaveren fyller henholdsvis 25, 35 og 50 år og når vedkommende endrer fornavn, etternavn, farsnavn, bosted, familiestatus eller militærstatus. Bytte av kort skal skje innen én måned etter at endringen har funnet sted.

Et ID-kort skal bli utstedt innen 10 dager fra fullstendig søknad er levert. Det er 75 regionale sentre under politiet som står for utstedelsen. For personer under 16 år er kortet gratis, de over 16 år betaler 1,1 AZN¹¹ (Ministry of Internal Affairs u.å.).

ID-kort for de under 16 år skal inneholde følgende opplysninger:

- Serienummer og nummer knyttet til kortet
- Fornavn og etternavn
- Fornavn og etternavn til foreldrene
- Fødselsdato og sted
- Blodtype
- Bostedsadresse
- Utstedende myndighet
- Utstedelsesdato

ID-kort for de som er 16 år og eldre skal, i tillegg til ovenstående opplysninger, inneholde:

- Ekteskapselig status
- Militær status
- Øyefarge
- Innehaverens signatur
- Bilde av innehaveren
- Mellomnavn (i stedet for fornavn og etternavn til foreldrene)

En person som blir satt i varetekt, blir midlertidig fratatt ID-kortet (Law on the Identity Card 1994, § 6).

Ordningen med de sovjetiske innenrikspassene varte helt fram til 1. juli 2005, da de siste passene ble ugyldige (IHF 2006, s. 57). Da ble de fullt ut erstattet av ID-kort i plastikk (“shekhsiyyat vesiqesi”). Disse kortene ble tatt i bruk fra 2002. På ID-kortet er det ingen informasjon om etnisk tilhørighet.

3.4 EKTESKAPSATTEST

Ekteskapsattesten fylles bare ut på aserisk (DISCS u.å.).

3.4.1 Inngåelse av ekteskap

Ekteskap inngås ved det lokale folkeregisteret. Ifølge den aserbajdsjanske familieloven (Family Code 1999) er det bare staten som legalt kan vie et par (en mann og en kvinne) og oppløse et ekteskap. Religiøse vielser alene anerkjennes ikke av myndighetene som ekteskapsinngåelse.

¹¹ Ministry of Internal Affairs (u.å.) opplyser at kostnaden er “... 1 part of minimal salary (1,1 AZN)...”. En menneskerettighetsorganisasjon (e-post, september 2011) opplyser at loven ikke lenger henviser til minimumsinntekt, men til ”conditional financial unit”, men at også denne er 1,1 AZN.

Det koster 5 AZN å registrere et ekteskap (Ministry of Justice u.å.c).

Det er §§ 9-13 i familieleven som regulerer ekteskapsinngåelse. Ekteskapsinngåelsen, eller registreringen, foregår med nærvær av begge parter. Hovedregelen er at det går én måned fra søknad til selve registreringen (Family Code 1999).¹²

3.4.2 Alder ved inngåelse av ekteskap

Alderen for å kunne inngå ekteskap er 18 år for menn og 17 år for kvinner (Wikipedia 2011b; Family Code 1999). I unntakstilfeller er alderen henholdsvis 17 og 16 år (Family Code 1999). Det finnes et lovforslag om at ekteskapsalderen for kvinner settes lik den for menn, altså at den heves til 18 år (Babayeva 2009).

3.4.3 Dokumentasjon for ekteskapsinngåelse

Følgende dokumentasjon må legges fram før ekteskap kan inngås:

- Søknad som gir uttrykk for ønske om å gifte seg
- Identifikasjonspapirene til partene
- Kvittering for betalt avgift
- Skilsmisseattest for den/de som har vært gift tidligere (Ministry of Justice u.å.d).

3.4.4 Medisinsk sjekk

Ifølge § 13 i Family Code (1999) er det gratis å få en medisinsk sjekk og en konsultasjon om genetiske og psykologiske problemer og om familieplanlegging. Det må skje på en statlig eller kommunal institusjon der parten(e) bor. Dette er imidlertid frivillig.

3.5 SKILSMISSEATTEST

Ved registrering av skilsmisse utstedes det en skilsmisseattest (Family Code 1999, § 184). Skilsmisseattesten fylles bare ut på aserisk (DISCS u.å.).

3.5.1 Oppløsning av ekteskap

Reglene for oppløsning av ekteskap reguleres i detalj i den aserbajdsjanske familielevens kapittel 4, §§ 14-23. En eller begge ektefellene kan søke om skilsmisse. Dersom kona er gravid eller ektefellene har felles barn under ett år, må ektemannen ha tillatelse fra kona for å kunne søke om skilsmisse (Family Code 1999).

Hovedregelen er at dersom partene er enige, og de ikke har felles mindreårige barn, så er det folkeregisteret som behandler og avgjør saken. En skilsmisseattest skal i slike tilfeller utstedes innen én måned fra søknad (Family Code 1999).

¹² I unntakstilfeller kan fristen på én måned forlenges, men ikke med mer enn én måned. Registrering kan skje samme dag som søknad innleveres, for eksempel ved graviditet og fødsel (Ministry of Justice u.å.a).

Dersom partene har felles mindreårige barn eller ikke er enige om skilsmisse, skal saken behandles av den lokale domstolen. Det skal ikke gå mindre enn én måned fra søknad om skilsmisse til domstolens avgjørelse om oppløsning foreligger. Dersom en av partene motsetter seg skilsmisse, kan domstolen utsette skilsmissen med tre måneder, i et forsøk på å få partene til å komme til enighet (Family Code 1999).

3.6 DØDSATTEST

Følgende dokumentasjon må legges fram for å få utstedt en dødsattest:

- Erklæring fra en medisinsk institusjon som identifiserer tidspunktet for dødsfallet, eller en erklæring fra en domstol
- Dokument som viser identiteten til avdøde og hans militære tjenestebok (Ministry of Justice u.å.d)

3.7 FØRERKORT

Et førerkort er 168 x 68 mm stort, og er gyldig i fem eller ti år. Det har et nummer som begynner med to bokstaver, fulgt av No og seks tall. Det er tospråklig, med aserisk og engelsk (Keesing u.å.).

3.8 MILITÆRBOK

En militærbok (Military Service Book) kan man få ved det lokale kommisariatet. Den inneholder opplysninger om sted og tidsrom for avtjent militærtjeneste, militær grad, eventuelle utmerkelser og eventuell deltakelse i militære aksjoner (U.S. Department of State u.å.).

3.9 POLITI- OG FENGSELSERKLÆRING

Slike attester eller erklæringer er tilgjengelig. Folk som bor i Aserbajdsjan kan selv oppsøke informasjonssenteret til Innenriksdepartementet i Baku og søke om en slik bekreftelse. Dette senteret har en sentral database for politiet (politiregister). Det må leveres kopi av passet, og formålet eller hensikten med bekreftelsen må oppgis. Det er gratis å få en slik bekreftelse, og saksbehandlingstiden er ca. 15 – 20 dager. Borgere som bor utenfor Aserbajdsjan, kan søke ved en aserbajdsjansk ambassade. Man kan også benytte postgang eller fullmektig i Aserbajdsjan (U.S. Department of State u.å.).

I praksis er det et generelt unntak fra regelen om at disse erklæringene er tilgjengelige. Etniske armenere som tidligere har bodd i Aserbajdsjan, kan ikke regne med å få utstedt slike erklæringer (U.S. Department of State u.å.).

3.10 STATSLØSE

Det er mulig å bli anerkjent som statsløs i Aserbajdsjan. Offisielt er det ca. 2000 statsløse i landet. I praksis er det imidlertid mange statsløse som ikke er registrert fordi de har problemer med å skaffe seg nødvendig dokumentasjon. Anslagene varierer mellom hundrevis og titusenvise. Disse vil da heller ikke få utstedt sertifikat på at de er statsløse (U.S. Department of State 2011).

4. KORRUPSJON

4.1 ET GJENOMKORRUPT SAMFUNN

Kildene synes samstemte om at Aserbajdsjan er blant verdens mest korrupte land og har vært det gjennom mange år. Korrupsjon fører imidlertid sjelden til straffeforfølgning (U.S. Departement of State 2011).

Det er korrupsjon på alle nivåer i samfunnet. Politiet er kanskje den etaten som er mest korrupt. Men også innenfor den sivile forvaltningen er det en omfattende korrupsjon med bruk av bestikkelser (Grono 2011).

Også U.S. Department of State (2011) hevder at korrupsjonen er gjennomtrengende i samfunnet og trekker fram politiet og rettsvesenet som særlig korrupte.

Korrupsjonen er så gjennomtrengende at den i praksis er en del av det politiske, sosiale og økonomiske systemet. Lovgivning som på papiret tar sikte på å bekjempe korrupsjon, er innført. Men det mangler politisk vilje til effektivt å iverksette konkrete tiltak. Aserbajdsjan er et lite åpent samfunn. Maktøverne kan derfor skjule den omfattende korrupsjonen (Grono 2011).¹³

The Anti-Corruption Commission and Department for Combating Corruption er helt avhengig av den politiske eliten og har vist seg tannløse i kampen mot korrupsjon. Regjeringens andre National Strategy for Increasing Transparency and Combating Corruption (for 2007 – 2011) har ikke gitt synlige resultater (Grono 2011).

Transparency International (2010) sin Corruption Perceptions Index for 2010 plasserer Aserbajdsjan på 134. plass over verdens minst korrupte land. I alt er det 178 land på lista. Det er en liten framgang fra året før,¹⁴ da landet stod på 143. plass av 180 land (Transparency International 2009), men Aserbajdsjan er fremdeles på nivå med land som Bangladesh og Sierra Leone.¹⁵ Aserbajdsjan fikk i 2010 2,4 poeng på en skala fra 0 til 10, der 0 er svært korrupt mens 10 er fritt for korrupsjon (Transparency International 2010).

Freedom House (Grono 2011) gir Aserbajdsjan 6,50 på en skala fra 1 til 7, der 7 er mest korrupt.¹⁶

Det svenske Utrikesdepartementet (2010) kommenterer at korrupsjonen er problematisk i forhold til likhet for velferdsordninger og effektivitet i tjenestene.

International Crisis Group (2010) hevder at den omfattende korrupsjonen er en måte å opprettholde den politiske kontrollen på. Korrupsjonen er ikke et fenomen som bare skyldes lave lønninger, mangel på kompetanse og manglende innsikt i ens rettigheter. Korrupsjon er et middel til å berike seg. Men det viktige i denne

¹³ Magdalena Frichova Grono er forfatter av kapitlet om Aserbajdsjan i Freedom House sin rapport *Nations in Transit 2011*. I en fotnote i rapporten (s. 83) heter det at meninger som kommer til uttrykk i rapporten, er forfatterens.

¹⁴ Transparency Aserbajdsjan (2011) kaller framgangen "substantial".

¹⁵ På slutten av 1990-tallet ble Aserbajdsjan rangert blant de tre mest korrupte land i verden (Rosenblum 2011).

¹⁶ Karakteren 6,50 reflekterer en konsensus mellom Freedom House, dens rådgivere og Magdalena Frichova Grono, forfatteren av kapitlet om Aserbajdsjan i Freedom House sin rapport *Nations in Transit 2011*. Det framgår av en fotnote på s. 83 i Grono (2011).

sammenheng er at myndighetene med loven i hånd kan slå til mot dem de ønsker å ramme fordi alle er blitt trukket inn i kriminalitet. U.S. Department of State (2011) påpeker at bestikkelser fortsetter innen rettsvesenet til tross for at lønningene har økt gjennom flere år.

Systemet fungerer slik at en tjenestemann på lavere nivå må samle inn bestikkelser og sende en del av det oppover til neste ledd i systemet. Neste ledd vil så beholde en del av beløpet og sende resten videre oppover. Systemet er så innarbeidet at mange ser på det som en slags ekstra skatt, eller rett og slett som en del av omkostningene ved det å leve (International Crisis Group 2010).

4.2 NY KAMPANJE MOT KORRUPSJON

I begynnelsen av 2011 ble det igjen lansert en større ”kamp mot korrupsjon”, med en uttalt politikk om nulltoleranse for korrupsjon.¹⁷ Dusinvis av byråkrater på lavt nivå ble avskjediget eller fikk disiplinære sanksjoner (RFE/RL 2011). Det ene departementet etter det andre arrangerte møter og fortalte at så og så mange tjenestefolk var blitt avskjediget på grunn av korrupsjon.

Den siste kampanjen kan synes å ha ført til et noe endret klima. I hvert fall synes det å ha blitt mer åpen diskusjon i det offentlige rom, i radio og på tv, rundt korrupsjon.¹⁸ Og etter hvert har også sentrale personer som lederen av det statlige selskapet for vandistribusjon og lederen for fengselsvesenet begge mistet jobben.

Observatører har framhevet visse positive utslag av kampanjen. Et dekret om at bøter utstedt av trafikkipolitiet skal betales gjennom banken, så ut til å virke. Samtidig skal en fjerdedel av inkomsten inngå i lønna til politiet (Novruzov 2011). Flere bilister meldte at det ikke lenger var mulig å betale de vanlige 20 – 50 AZN i bestikkelser til politiet for trafikforseelser. I forhold til tollvesenet, som også er kjent for å være særlig korrupt, ble det meldt at importører av biler ikke lenger trengte å betale ekstraavgift (Abbasov 2011).¹⁹

2. mars 2011 åpnet Riksadvokaten en 24 timers ”hotline” der det er mulig å melde fra om tilfeller av korrupsjon. Den første dagen kom det over 50 henvendelser (RFE/RL 2011).

Et annet tiltak i kampanjen ”kamp mot korrupsjon” er etableringen av et nettsted²⁰ som viser de offisielle takstene (avgiftene) for en rekke varer og tjenester. Dermed ble det vanskeligere å kreve ekstra betaling (Abbasov 2011).

Mange syntes å være skeptiske til myndighetenes kamp, til oppriktigheten i myndighetenes vilje og kanskje også evnen (Novruzov 2011). Noen trakk fram situasjonen i Midtøsten/Nord-Afrika og hevdet at myndighetenes fokus på

¹⁷ Den forrige store offisielle kampanjen for større åpenhet og bekjempelse av korrupsjon ble startet i 2006.

¹⁸ Gjennom årene har flere journalister blitt dømt for ærekrenking etter å ha skrevet at en konkret forretningsmann har mottatt bestikkelser. Menneskerettighetsorganisasjoner har kritisert mange av dommene for å ha vært politiserte.

¹⁹ En vanlig ekstraavgift, i tillegg til den offisielle, ved import av biler, er mellom 500 og 10 000 USD (Abbasov 2011).

²⁰ Adressen er <http://rusum.az/eng/index.php>.

korrupsjonsbekjempelse bare var et taktisk spill for å forebygge en tilsvarende utvikling i Aserbajdsjan.

Veien til et mindre korrupt samfunn synes lang. Ulike organer som er ment å skulle bekjempe korrupsjon, er ofte selv korruperte. Men retorikken synes i hvert fall å være endret. ”Kamp mot korrupsjon” har nærmest blitt et mantra i mange offentlige sammenhenger (Rosenblum 2011).

Enkelte kritikere hevder at myndighetene forsøker å bekjempe konsekvensene av korrupsjonen framfor å ta tak i årsakene. Korrupsjon finnes overalt, og kampen må derfor føres systematisk på bred front med strukturelle reformer, ifølge kritikere (RFE/RL 2011). Zohrab Ismayil²¹ hevder for eksempel at radikale tiltak må iverksettes, særlig innenfor politiet, helsevesenet, utdanningssektoren og statlige bedrifter. Generelt må det innføres en helt ny styringsstruktur i Aserbajdsjan for å få bukt med korrupsjonen (Abbasov 2011). Hittil kan det se ut som det først og fremst er på lavere nivå at korrupsjonen er blitt redusert. Dette har nær sagt rammet lavtlønnede tjenestefolk som har vært avhengig av bestikkelser for å overleve. På høyere nivå synes bestikkelser stort sett å være intakt.

5. FORFALSKNINGER

Et dokument kan være falskt i sin helhet. En rekke nettsteder tilbyr slike falske dokumenter. Landinfo har ingen informasjon om i hvilket omfang slike dokumenter er i bruk.

Et dokument kan i seg selv være ekte nok, men innholdet er ikke i samsvar med objektive fakta. Det inneholder feilaktige opplysninger. Grunnene til det kan være flere. Det kan skyldes slurv ved utfyllingen av dokumentet eller at grunnlagsmaterialet i arkivene inneholder feil. Gjennom flere år har informasjonen i arkivene blitt overført til elektronisk form, noe som gjør at feil kan oppstå. Enkelte informasjoner er basert på opplysninger gitt av den enkelte. Det gjelder blant annet opplysninger om etnisk tilhørighet. Myndighetene har en sterk tendens til å anvende det som står i registrene, også fra sovjettiden som varte fram til 1991, selv om det i ettertid synes åpenbart at opplysninger er feil (Menneskerettighetsorganisasjon, e-post oktober 2009).

Kampanjen mot korrupsjon synes å ha gitt noen synlige resultater. Kanskje har mindre bruk av bestikkelser bidratt til at det blir utstedt færre dokumenter med et uriktig innhold. En noe utilsiktet konsekvens av mindre bruk av bestikkelser og korrupsjon er økt byråkrati, med flere formaliteter og sendrektighet. Det har blitt økte krav til dokumentasjon ved offentlige kontorer, noe mange for øvrig klager over (Novruzov 2011). Den endrede praksisen kan innebære en form for ekstra kontroll. I prinsippet kan det igjen føre til at avgjørelser, utstedelser m.m. blir mer korrekte. Tidligere kunne eller måtte man betale bestikkelser for å få et dokument. Jo mer man betalte, jo raskere kunne man forvente å få det aktuelle dokumentet. Da kunne det

²¹ Zohrab Ismayil er direktør i NGOen Public Association for Assistance to a Free Economy (Abbasov 2011).

muligens gå på bekostning av dokumentets korrekthet, om det inneholdt riktige opplysninger. Om det bevisst blir utstedt dokumenter med falskt innhold, er det vanskelig å si noe sikkert om. Landinfo har ingen sikre opplysninger om et eventuelt omfang av dette. Inntrykket er at når det betales ekstra, så er det for i det hele tatt å få utstedt et dokument, og ikke for å få et dokument med et falskt innhold.

Ali Novruzov (2011) hevder at etter at den siste ”kamp mot korrupsjon” ble proklamert på nyåret 2011, har kontorene til notarius publicus begynt å arbeide i overensstemmelse med lovenes ånd og bokstav. I så fall tyder jo det på at det ikke var tilfellet tidligere.

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abbasov, S. (2011, 23. februar). Fighting Corruption in Azerbaijan: A Mission with Teeth? *EurasiaNet.org*. Tilgjengelig fra <http://www.eurasianet.org/node/62947> [lastet ned 9. september 2011]
- Babayeva, J. (2009, 1. september). Azerbaijan to Raise Marriage Age for Women. *Turkish Weekly*. Tilgjengelig fra <http://www.turkishweekly.net/news/87913/-azerbaijan-to-raise-marriage-age-for-women.html> [lastet ned 12. september 2011]
- Corley, F. (2005, 10. januar). Azerbaijan: Will Christian children now get birth certificates? *Forum 18 News Service*. Tilgjengelig fra http://www.forum18.org/Archive.php?article_id=487 [lastet ned 31. august 2011]
- Corley, F. (2007, 22. mai). Azerbaijan: Baptist Pastor arrested / Another Protestant child denied birth certificate. *Forum 18 News Service*. Tilgjengelig fra http://www.forum18.org/Archive.php?article_id=961 [lastet ned 31. august 2011]
- Corley, F. (2010, 25. februar). Azerbaijan: Raids, fines, detentions, and another birth certificate denial. *Forum 18 News Service*. Tilgjengelig fra http://www.forum18.org/Archive.php?article_id=1414 [lastet ned 31. august 2011]
- DISCS (u.å.). *Document Information System Civil Status*. Dette er en nederlandsk dokumentdatabase. Den er en betalingstjeneste og dermed ikke offentlig tilgjengelig, men utlendingsforvaltningen har tilgang til den gjennom Landdatabasen.
- Embassy, dvs. Embassy of the Republic of Azerbaijan to the Kingdom of Sweden (u.å.). *Passport Information*. Stockholm: Embassy. Tilgjengelig fra <http://www.azerembassy.se/index.php/en/consular-services/passports> [lastet ned 23. september 2011]

- [Family Code] (1999). *Family Code of Azerbaijan Republic (excerpts)*. Baku: Milli Majlis. Tilgjengelig fra http://gender-az.org/index_en.shtml?id_doc=93 [lastet ned 30. august 2011]
- Grono, M. F. (2011). *Nations in Transit 2011. Azerbaijan*. Washington, DC: Freedom House. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/images/File/nit/2011/NIT-2011-Azerbaijan.pdf> [lastet ned 6. september 2011]
- Ictnews (2011, 15. september). Biometric passports to be issued in Azerbaijan in 2012. *Ictnews*. Tilgjengelig fra <http://ictnews.az/read.php?lang=2&content=3916> [lastet ned 22. september 2011]
- IHF, dvs. International Helsinki Federation for Human Rights (2006, 8. juni). *Human Rights in the OSCE Region. Azerbaijan*. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/469392820.pdf> [lastet ned 10. november 2011]
- International Crisis Group (2010, 3. september). *Azerbaijan: Vulnerable Stability*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/caucasus/azerbaijan/207%20Azerbaijan%20-%20Vulnerable%20Stability.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/europe/caucasus/azerbaijan/207%20Azerbaijan%20-%20Vulnerable%20Stability.pdf) [lastet ned 6. september 2011]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2007, 5. januar). *Azerbaijan: The procedure for obtaining a passport*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IRBC,,AZE,4562d8b62,45f146f123,0.html> [lastet ned 24. august 2011]
- Keesing (u.å.). *Documentchecker*. Tilgjengelig fra <http://www.documentchecker.com/> [lastet ned 19. august 2011]

Dette er en betalingstjeneste og dermed ikke offentlig tilgjengelig, men utlendingsforvaltningen har tilgang til den gjennom Landdatabasen.
- [Law on Entry] (1994, 14. juni). *Law of the Azerbaijan Republic about exit from the Country, entry into the Country, and about Passports*. Baku: Milli Majlis. Tilgjengelig fra <http://www.azerb.com/az-law-entry.html> [lastet ned 23. august 2011]
- [Law on the Identity Card] (1994. 14. juni). *Law of the Azerbaijan Republic on identification document of citizen of the Azerbaijani Republic*. Baku: Milli Majlis. Tilgjengelig fra <http://www.migration.gov.az/images/pdf/18e1f457a125aa0f2be4e4a44f8a87e0.pdf> ned 23. august 2011]
- Ministry of Internal Affairs. (u.å.). *Identity Documents*. Baku: Ministry of Internal Affairs Tilgjengelig fra <http://www.mia.gov.az/index.php?/en/content/29260/> [lastet ned 23. august 2011]

- Ministry of Justice (u.å.a). *Questions and answers*. Baku: Ministry of Justice. Tilgjengelig fra <http://www.justice.gov.az/eng/cat.php?cat=faq> [lastet ned 14. september 2011]
- Ministry of Justice (u.å.b). *Registry service of civil status acts*. Baku: Ministry of Justice. Tilgjengelig fra <http://www.justice.gov.az/eng/cat.php?cat=0601> [lastet ned 16. september 2011]
- Ministry of Justice (u.å.c). *State duty rates applied to the procedures on the registration of civil status acts*. Baku: Ministry of Justice. Tilgjengelig fra <http://www.justice.gov.az/eng/cat.php?cat=0901> [lastet ned 14. september 2011]
- Ministry of Justice (u.å.d). *State Registration of Civil Status Acts*. Baku: Ministry of Justice. Tilgjengelig fra <http://www.justice.gov.az/eng/cat.php?cat=0401> [lastet ned 16. september 2011]
- Move One (2011, 20. juli). *Azerbaijan: Curiosity – Government Launches E-Services for Azeri Residents*. Dubai: Move One. Tilgjengelig fra <http://www.moveoneinc.com/blog/immigration/enazerbaijan-curiosity-government-launches-eservices-azeri-residents/> [lastet ned 25. august 2011]
- Novruzov, A. (2011, 22. februar). Azerbaijani Anticorruption Campaign Unfolds Before Wary Public Eyes. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/anticorruption_campaign_azerbaijan_wary_public/2317662.html [lastet ned 9. september 2011]
- Rosenblum, S. (2011, 2. mars). How Serious Is Azerbaijan's Anti-corruption Campaign? *Central Asia-Caucasus Analyst* 13(4), s6-8. Tilgjengelig fra <http://www.cacianalyst.org/?q=node/5506/print> [lastet ned 31. august 2011]
- RFE/RL (2011, 4. mars). Azerbaijan Launches Anticorruption Hotline. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/anti_corruption_hotline/2328536.html [lastet ned 9. september 2011]
- Saltos, E. (2005, september). *Report. The Civil Registry in the Republic of Azerbaijan*. Baku: OSSE. Tilgjengelig fra <http://www.osce.org/baku/20454> [lastet ned 30. august 2011]
- The Silicon Trust (2010, 9. november). *Trüb wins a large passport contract from the Republic of Azerbaijan*. [s.l.]: The Silicon Trust. Tilgjengelig fra <http://silicontrust.wordpress.com/2010/11/09/trub-wins-a-large-passport-contract-from-the-republic-of-azerbaijan/> [lastet ned 22. september 2011]
- Transparency Azerbaijan (2011). *European Neighbourhood Policy. Monitoring Azerbaijan's Ant-Corruption Commitments 2010*. Baku: Transparency Aserbajdsjan. Tilgjengelig fra http://www.transparency.az/transpfiles/ENP_TI_Azerbaijan2010_eng.pdf [lastet ned 16. september 2011]

- Transparency International (2009). *Corruption Perceptions Index 2009*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009/cpi_2009_table [lastet ned 6. september 2011]
- Transparency International (2010). *Corruption Perceptions Index 2010*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results [lastet ned 6. september 2011]
- U.S. Department of State (u.å.). *Azerbaijan Reciprocity Schedule: Documents Azerbaijan*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra http://travel.state.gov/visa/fees/fees_5455.html?cid=8958# [lastet ned 12. august 2011]
- U.S. Department of State (2011, 8. april). *2010 Human Rights Report: Azerbaijan*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2010/eur/154413.htm> [lastet ned 6. september 2011]
- Utrikesdepartementet (2011). *Mänskliga rättigheter i Azerbajdzjan 2010*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.manskligarattigheter.gov.se/php/rapporter/documents/Europa%20och%20Centralasien/Azerbajdzjan%2C%20MR-rapport%202010.pdf> [lastet ned 6. september 2011]
- Wikipedia. *Azerbaijani Passport* (sist endret 8. september 2011a). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Azerbaijani_passport [lastet ned 30. august 2011]
- Wikipedia. *Marriageable age* (sist endret 8. november 2011b). Tilgjengelig fra http://en.wikipedia.org/wiki/Marriageable_age#Asia [lastet ned 14. september 2011]

Muntlige kilder:

- A - en internasjonal organisasjon. Møte i Baku 18. november 2009.
- B - en internasjonal organisasjon. Møte i Baku 18. november 2009.
- Menneskerettighetsorganisasjon. E-post 19. mai 2009, 29. oktober 2009 (2 x), 30. oktober 2009, 31. oktober 2009, 27. september 2011.